

Dagmara Apolinarska-Pres

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. WYKORZYSTANIE WYNIKÓW INSTYTUCJONALNEJ EWALUACJI POLITYKI SPÓJNOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ W DEBACIE POLITYCZNEJ. ANALIZA PRZYPADKU SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W LATACH 2010-2018

Słowa kluczowe: ewaluacja, samorząd terytorialny, polityka spójności Unii Europejskiej

Rozprawa doktorska podejmuje problematykę wykorzystania wyników instytucjonalnej ewaluacji polityki spójności Unii Europejskiej w debacie politycznej na przykładzie województwa śląskiego. Celem pracy jest sprawdzenie czy regionalni aktorzy polityczni stosowali w swoich wypowiedziach wyniki badań ewaluacyjnych.

Cezury czasowe pracy wyznaczają lata 2010-2018, które odnoszą się do rozpoczęcia IV kadencji Sejmiku Województwa Śląskiego oraz zakończenia V kadencji Sejmiku Województwa Śląskiego. Cała praca została podzielona na cztery rozdziały.

Pierwszy rozdział przedstawia genezę ewaluacji, jej definicje, podejścia badacze, typologie oraz funkcje, które zostały opisane zarówno ogólnie jak i w kontekście roli instytucjonalnej ewaluacji w polityce spójności UE. W tej części pracy postawiono następujące pytania badawcze:

- Co oznacza pojęcie ewaluacji na gruncie nauk społecznych?
- Na czym polega proces instytucjonalnej ewaluacji?
- Jakie są funkcje instytucjonalnej ewaluacji?
- Czy wyniki ewaluacji instytucjonalnej mogą zostać wykorzystane w budowaniu racjonalnej argumentacji politycznej?

W wyniku przeprowadzonej analizy potwierdzono hipotezy badawcze, które wcześniej zostały wyprowadzone z powyższych pytań badawczych. Po pierwsze stwierdzono, że pojęcie ewaluacji na gruncie nauk społecznych oznacza „badanie społeczno-ekonomiczne, którego celem jest oszacowanie w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów jakości oraz efektów wdrażania interwencji publicznych”¹. Po drugie najważniejszymi cechami procesu instytucjonalnej ewaluacji są: systematyczność, konkretność, obiektywność, wiarygodność, transparentność, partycypacyjność oraz użyteczność. Po trzecie ze względu na swoje funkcje instytucjonalna ewaluacja może być skutecznym narzędziem służącym ocenie rezultatów uzyskanych dzięki konkretnym i wcześniej zaplanowanym działaniom w przestrzeni publicznej, a także skutecznym narzędziem podnoszącym jakość planowania kolejnych działań w wielu istotnych obszarach życia społecznego. Po czwarte dowiedziono, że wyniki przeprowadzonych badań ewaluacyjnych mogą stanowić źródło wiedzy oraz mogą być rzetelnym oparciem dla głoszonych postulatów politycznych.

Celem rozdziału drugiego było przeanalizowanie tradycji kultury ewaluacyjnej w świecie oraz wskazanie przykładów państw o większym potencjale ewaluacyjnym, które mogą stosować wyniki instytucjonalnej ewaluacji w debacie politycznej? W wyniku przeprowadzonej analizy porównawczej trzech kultur ewaluacyjnych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Konfederacji Szwajcarskiej i Królestwa Hiszpanii potwierdzono, że kultura ewaluacyjna najpierw rozwinęła się w państwach

---

¹ *Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności 2014-2020*, Minister Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2018, s. 4.

o długiej i nieprzerwanej tradycji demokratycznej, a następnie w tych państwach, w których owe tradycje są znacznie krótsze. Zwykle jednak jej rozwój przebiegał w trzech etapach: najpierw był traktowany jako wymóg prawa, następnie jako skuteczne narzędzie zarządzania i finalnie jako trwały element demokracji. Co więcej potwierdzono również hipotezę, że wyniki instytucjonalnej ewaluacji w państwach demokratycznych są wykorzystywane w debacie politycznej w zakresie wzmocnienia siły argumentacji politycznej przez polityków i inne podmioty publiczne.

W ramach rozdziału trzeciego zbadano jakie są tradycje kultury ewaluacyjnej w Polsce, jak skonstruowany jest system instytucjonalnej ewaluacji i jak wykorzystywane są jej wyniki? Uzyskane wyniki badań pozwoliły na potwierdzenie następujących hipotez szczegółowych. Po pierwsze potwierdzono, że instytucjonalna ewaluacja pojawiła się w Polsce w trakcie negocjowania akcesji państwa do Unii Europejskiej. Po drugie stwierdzono, że instytucjonalna ewaluacja w Polsce jest traktowana wyłącznie jako mechanizm efektywnego zarządzania środkami publicznymi (ale nie we wszystkich jej obszarach). Jednocześnie potwierdzono, że nie można jeszcze w Polsce (na przykładzie województwa śląskiego) traktować ewaluacji jako elementu wspierającego rozwój demokracji. Co oznacza, że nie można w niej upatrywać mechanizmu gry politycznej w systemie demokratycznym.

W rozdziale czwartym postawiono pytanie o sposób wykorzystania wyników instytucjonalnej ewaluacji w debacie politycznej w województwie śląskim. Do którego skonstruowano hipotezę następującej treści – wyniki uzyskiwane w procesie instytucjonalnej ewaluacji w województwie śląskim nie są wykorzystywane w debacie politycznej, w celu zaproponowania kierunku koniecznych reform lub zaproponowania rozwiązań w zakresie nowo pojawiających się wyzwań i problemów społecznych. Na podstawie przeprowadzonej analizy wyłoniono raporty ewaluacyjne, które potencjalnie mogłyby być wykorzystane przez polityków przy konstruowaniu postulatów politycznych. Po dokonaniu analizy upublicznionych materiałów relacjonujących debatę polityków prowadzoną w trakcie kadencji Sejmiku Województwa Śląskiego oraz materiałów odnoszących się do samorządowej kampanii wyborczej, stwierdzono, że wyniki badań nie były wykorzystane w debacie politycznej.

Reasumując potwierdzona została główna hipoteza pracy, która brzmi, że ze względu na stosunkowo krótką historię kultury ewaluacyjnej w Polsce i brak tradycji politycznej w tym zakresie, wyniki instytucjonalnej ewaluacji polityki spójności Unii Europejskiej nie były wykorzystywane w debacie politycznej, prowadzonej na forum Sejmiku Województwa Śląskiego w latach 2010-2018.